

Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oosterhout'

Zandheuvel 51

4901 HT Oosterhout

Tel : 0162 856 133

www.heemkunde-oosterhout.nl

39^e jaargang

nummer 3

2015

Ledenblad van heemkundekring

“DE HEERLIJKHEID OOSTERHOUT”

39^e jaargang, nummer 3

2015

	pag.
Inhoud van dit nummer	1
Ad van Groesen Op de koffie bij	2
Bert Willemen Gesneuvelde vliegenier krijgt monument in Oosterhout	8
Piet van Beek Oosterhoutse jongens in dienst van het leger van Napoleon	24
Uit de nalatenschap van Stan Bol De Dikke Marie	41
Colofon	43

Niets uit deze uitgave van de heemkundekring mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de schriftelijke toestemming van de auteur.

Op de koffie bij

Deze keer blijven we kort bij huis voor een bezoek van ‘ Op de koffie bij ’, en wel bij Martin van Halderen en natuurlijk zijn vrouw Tiny.

Hiervoor is ook een goede reden aan te voeren, nl. Martin wil gaan stoppen met zijn functie van interim voorzitter en secretaris bij de Heemkundekring, functies die hij al weer twee jaar vervult, met de bedoeling tijdelijk.

Een belangrijke reden is de leeftijd en te veel werk voor de heemkunde zegt hij. Martin wordt dit jaar 78. En wil vanaf maart 2016 niet nog eens 4 jaar een bestuursfunctie vervullen en dat heeft hij vorig jaar bij de jaarvergadering al aan gegeven.

Maar hij wil het werk bij de heemkunde wil afbouwen, het is voor hem nu ongeveer een dagtaak.

Toen Martin deze bestuursfunctie aannam ging het bestuurlijk weer goed lopen en dat zegt ook iets over de kwaliteiten die Martin in zich heeft, dat ondergetekende verwachtte dat Martin bij een volgende jaarvergadering aan zou geven dat hij wel voorzitter zou willen worden.

Voor onze Heemkunderkring zou dat een oplossing zijn want een voltallig bestuur, is al een aantal jaren een probleem, overigens een probleem waarmee niet alleen onze vereniging kampt.

Iedereen heeft ook nog zijn privé leven en het e.e.a. moet ook te combineren zijn met het hele sociale leven zoals gezin, kinderen en kleinkinderen, verplichtingen, hobby's en andere activiteiten.

Ook al ben je gepensioneerd, je leven vult zich toch met alle facetten van het bovengenoemde.

Maar daarmee is het bestuursprobleem van de vereniging niet opgelost.

De betrokkenheid van Martin bij de heemkunderkring komt ter sprake en hij vertelt al bijna 20 jaar lid te zijn van de kring.

Zijn vrouw Tiny deed vrijwilligerswerk in het ziekenhuis op dinsdagmorgen dus werd hij op deze dagen ook actief.

Samen met Ad Gorissen archiveren, hij weet nog dat er veel papierwerk lag opgeslagen in dozen maar om gegevens te zoeken was er niets geordend.

Het eerste wat aangepakt werd was het ordenen van de heemkundebladen.

Van de jaargangen of nummers waarvan geen blad meer was werden kopieën gemaakt van de exemplaren van Ad Gorissen of anderen leden.

Deze hebben nog lang boven in de kast gestaan in het Huis voor Erfgoed maar sinds kort zijn de dubbele nummers verwijderd wegens ruimtegebrek.

Veel tijd werd besteed aan het inventariseren van de inboedel van de familie Ketelaars aan de Leijshoek, die was aan de Heemkunde geschonken, het meeste heel oud.

Wij hoopten, als de Heemkundekring een beter onderkomen te krijgen, waar ook een museumje kon worden ingericht. Zover is het nooit gekomen. Het heeft nog lang in opslag gestaan op Den Hout. De gemeente heeft in de loop van tijd al verschillende panden min of meer toegezegd, maar dan bleek dat voor de heemkundekring niet haalbaar of ging om andere redenen niet door.

Een aangeboden ruimte in het huis van van Beek, Waterloostraat, bijvoorbeeld, waar de gemeente nog lang het Oosterhouts archief in heeft ondergebracht. Dit onder leiding van een van onze vroegere voorzitters, Jan Broeders en waar Christ Buiks een heemtuin aangelegd en nog lang beheerd en onderhouden heeft.

Maar dat werd gesloopt en zo verhuisde de Heemkundekring naar de oude Rabobank op de Heuvel naast H19 (waar de kluis van 4 bij 4 meter) in de kelder voor onze bezittingen was bestemd, de overige ruimten gebruikten we gezamenlijk met de Kunstuitleen.

Ook daar werden wij ook weer uit gezet vanwege sloop en verbouwing en als Cees Ligtfoot niet zijn bergruimte achter de lift van een flat op Paterserf had aangeboden hadden we niets meer gehad. Wij zijn Cees nog steeds dankbaar, anders hadden we op straat gestaan.

In 2010 kregen wij van, de gemeente, een ruimte in het Huis voor Erfgoed aangeboden. Eigenlijk te klein maar wel meer mogelijkheden om ons computernetwerk op te stellen zodat we ons digitaal archief beter konden inrichten en nog veel meer dingen regelen zoals scannen en opslaan in de computers. Dus 37 jaar na onze oprichting in, 1973, kunnen we blij zijn met deze huisvesting voor onze kring.

Echter, de voortgang valt niet te stoppen, in de behuizing die we nu hebben groeien we nu al uit ons jasje, Vooral wat archiefruimte betreft, want de laatste tijd krijgt de Heemkundekring regelmatig spullen aangeboden van mensen op leeftijd, die gegevens en spullen hebben van geschiedkundige waarde die voor het Oosterhoutse nageslacht bewaard moeten blijven.

De activiteiten van de vereniging zijn de laatste tijd behoorlijk toegenomen, mede door het succes en bekendheid van de heemkundekring en inzet van een groot aantal vrijwilligers waarvoor Martin hier zijn dank uitspreekt, voor de hulp die hij van hun krijgt wanneer dat nodig is.

De heemkundekring heeft verschillende tentoonstellingen per jaar, 3 stuks in Theek 5, dan onze najaarstentoonstelling in de hal van het gemeentehuis, 1 in het Huis voor Erfgoed en een van deze tentoonstellingen doet een rondje in de verzorgings- en bejaardenhuizen, met het idee 'Zij kunnen niet naar onze tentoonstellingen komen dus gaan wij naar hen toe'.

Momenteel is Martin betrokken bij een actie om te proberen de schuilkamer uit de 2^e Wereldoorlog in de pastorietaan van de de Antoniuskerk op de monumentenlijst van de gemeente Oosterhout te krijgen. Dit vooral tot behoud voor ons nageslacht en voor onderricht aan de jeugd via scholen.

Ook dit is een zeldzaam stukje Tweede Wereldoorlog erfgoed dat verdient om voor de toekomst behouden te blijven.

In het werkzame leven heeft Martin na de ambachtsschool zich bekwaamd tot gezel timmeren. In 1953 is hij gaan werken bij bouwbedrijf Gorissen in Oosterhout en volgde diverse avondstudies zoals bij PBNA voor bouwkundig uitvoerder.

Hij werkte aan diverse projecten in de omgeving. Bouwde in 1956, bij uitvoerder Piet Pellenaars (de broer van Kees Pellenaars die toen

ploegleider was in de Tour de France), mee aan het toen nieuwe postkantoor aan de Heuvel (met in de voorgevel het kunstwerk van Niel Steenberg).

Martin ging daarna aan het werk voor Visser & Smit bij de toenmalige buizenfabrieken aan het kanaal in Oosterhout en kwam daar ineens in de grotere projecten terecht.

Daarna vervulde Martin zijn dienstplicht, van 1957 tot 1959, bij de Koninklijke Marechaussee.

Na zijn dienstitijd, in 1959, terug naar Visser & Smit. Bouwde toen mee aan het waterleidinggebouw in Oosterhout en Seppe en werd daar in 1962 uitvoerder.

En als hoofdvoerder had hij de leiding bij de bouw van ca: 20 viaducten en tunneltjes tussen Tilburg en Breda en Breda en Hazeldonk in 1969 en 1971

In 1972 als projectleider bij Shell Moerdijk 1^e fase. Daarna het Heinekenkantoor in Zoeterwoude en gedeeltes van de brouwerij.

In Vlissingen-Oost de betonnen L.P.G. tanks van 55000 kubieke meter voor gasopslag. Verder in teamverband een betonnen beschermwal van 140 meter doorsnee en 125 meter hoog voor het booreiland Ekofisk op zee ca: 300 km schuin boven Nederland. Kosten 460 miljoen gulden.

In 1989 begonnen met de bouw van de Schiphol verkeerstoren die in 1990 bouwkundig en technisch door Martin werd opgeleverd aan de Rijksluchtvaartdienst. Hij ontving hiervoor een erepenning, van de NV Luchthaven Schiphol met als spreuk 'Het is de stuwkracht die de vaart bepaalt'

In Riel was in 1996 het Gasopjaagstation zijn laatste project.

De hobby van Martin is ook zijn naar eigen ontwerp gebouwde woning (ja, natuurlijk; bouwkunde) waar hij nu woont, hij streefde ernaar dat het voor zijn 40e verjaardag, in 1977, klaar zou zijn en dat is gelukt.

Als hobby voert hij vogels het hele jaar door in de vogelvriendelijke tuin en hij heeft wat hij zelf noemt een ‘volière zonder gaas’, een voederplaats, waar het een komen en gaan is van vogels ook af en toe zeldzame vogels die er dagelijks om voedsel komen.

Verder heeft hij een mooi onderhouden tuin met prachtig geschoren gazons.

Zijn huis staat aan de buitenrand van Dommelbergen en grenst tegen het groen van de geluidswal van de A27, dus kort bij een ecologische groenzone. Ideaal voor natuurliefhebbers, dat is ook Heemkunde.

Terug naar het bestuurlijke van de Heemkundekring.

Ook onze penningmeester heeft in de laatste jaarvergadering medegedeeld met zijn functie te stoppen, maar in deze vacature is mogelijk voorzien.

De lezer kan dit artikel dan ook zien als een oproep om zich kandidaat te stellen voor de openstaande bestuursfunctie van voorzitter maar ook als bestuurslid zou de vereniging graag kandidaten willen aantrekken. Zijn er lezers die zich hiervoor willen aanmelden?

Martin, ondergetekende wil toch nog even weten of je toch bereid bent om mee te blijven werken aan de artikelen voor het heemkundeblad zoals ‘Op de Koffie bij’, en misschien nog andere activiteiten wil ondernemen.

Of korter gezegd, kunnen we toch nog wat op jou rekenen ?

Ja, Ad het zal ook niet mee vallen om alles gelijk los te laten, maar ik moet ook wel meer voor me zelf kiezen.

Bij de koffie heb ik ook genoten van dit gesprek en al komt er een afscheid van Martin in het bestuur aan, er blijft verbinding met de vereniging.

Martin en Tiny bedankt voor dit gesprek en voor de koffie.

Ad van Groesen.

Gesneuvelde vliegenier krijgt monument in Oosterhout.

Bert Willemen

Inleiding.

Van een goede bevriende oud collega en deskundige, op het terrein van vliegtuigen uit de Tweede Wereldoorlog, ontving ik een uitnodiging om een onthulling van een kunstzinnig monument bij te wonen. Met zijn historische kennis en mondelinge uiteenzetting wordt je meegenomen naar een bijzondere locatie in Oosterhout.

Op 22 februari 1944 stortte de Martin B-26 Marauder Crescendo van de Amerikaanse vlieger Majoor Charles Vernon Thornton neer in het buitengebied van Den Hout. Majoor Thornton kwam daarbij om het leven. De crash vond plaats nadat het vliegtuig vanuit Engeland was vertrokken voor een bombardementsvlucht op de vliegbasis Gilze Rijen. Nadat het toestel zijn bommenlast had laten vallen, werd het geraakt door Duits afweergeschut, waardoor de besturing onklaar raakte. Majoor Thornton slaagde erin het toestel in de lucht te houden, totdat alle inzittenden het verlaten hadden. Bij een poging het toestel aan de grond te zetten in de polders ten noordwesten van Den Hout, stortte het echter neer met de dood van Majoor Thornton tot gevolg.

Ter nagedachtenis aan deze crash is nabij de ongeluksplaats een gedenksteen opgericht.

Wij nodigen u uit voor de onthulling van dit gedenksteen op 22 februari 2014. In het bijzijn van enkele directe familieleden van Majoor Thornton en andere gasten zal het gedenksteen onthuld worden. Het gedenksteen wordt onthuld op het terrein van Rabobank Amerstreek, Distributieweg 15, 4906 AD Oosterhout NB.

Programma:

- 10.30 uur: Ontvangst van de gasten
- 11.00 uur: Aanvang onthullingsplechtigheid
- 11.20 uur: Onthulling van het gedenksteen, volksliederen en bloemlegging
- 11.45 uur: Dankwoord
- 12.30 uur: Einde van de bijeenkomst

Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout,
Jan Jolie, Jos van Alphen en Cees Joosen
Achterstraat 30, 4911 AZ Den Hout. Tel. contactpersoon: 06-20977830. E-mail: ceesjoosen@planet.nl

Onthulling van een monument voor een omgekomen vliegenier op 22 februari 2014.

Als er een grote groep genodigden zich rond de klok van 11.00 uur in de hal van het Rabobank kantoor, Distributieweg 15 op het industrie-

terrein Weststad III (ofwel Weststad 3) in Oosterhout, hebben verzameld wordt er met het officiële gedeelte van de bijeenkomst begonnen.

Naast diverse personen uit de militaire wereld, waren er ook enkele familieleden van de omgekomen vliegenier majoor Charles Thorston aanwezig.

Na het welkomstwoord van Cees Joosen, die samen met Jan Jolie en Jos van Alphen de 'Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout' vormt, begint men met een aantal toespraken.

Van alle sprekers werd de Engelse teksten naar het Nederlands (en omgekeerd) vertaald door een tolk. We waren in de gelukkige omstandigheid dat de toespraak van Burgemeester Stefan Huisman van Oosterhout, ons beschikbaar werd gesteld.

22 februari 1944, vandaag exact 70 jaar geleden, kwam er een einde aan het jonge leven van Charles Vernon Thornton. Zijn B 26 Marauder bommenwerper, genaamd Crescendo, stortte neer in het buitengebied van Den Hout. Op deze plek zo'n beetje, want uit de overlevering is bekend dat rondom de Vlaamse schuur die hier tegenover staat veel wrakstukken hebben gelegen. Vandaag staan we, in het bijzijn van zijn nicht, nog eens stil bij het offer dat Thornton bracht voor onze vrijheid. Een offer, waaraan na vandaag mede dankzij de Rabobank, beeldend kunstenaar Joep Struyk en vooral ook een aantal vasthoudende heemkundigen voor altijd wordt herinnerd.

Het is nog zeer vroeg in de morgen van die 22e februari 1944 als majoor Thornton wordt gewekt. Thornton, 24 jaar oud en afgestudeerd als werktuigbouwkundig ingenieur, is vier jaar eerder in dienst getreden als officier op de luchtmachtbasis Kelly Field in Texas.

Voordat Amerika na de aanval op Pearl Harbour de oorlog aan Japan verklaart, vliegt Thornton vooral transporttoestellen over naar

Noord-Afrika, waar ze worden overgedragen aan het Britse leger onder leiding van Generaal Montgomery.

Nu, in 1944, vliegt hij als piloot missies boven het Europese vasteland. Een halfuur nadat hij wordt gewekt is hij samen met de andere dienstdoende officieren in de briefingroom, waar ze de orders voor die dag ontvangen. Een bombardement op Vliegbasis Gilze-Rijen. Voor de derde dag op rij is dit vliegveld het doelwit.

Majoor Thornton krijgt de leiding van de totale formatie van vijftig bommenwerpers. Iets na negen uur die ochtend stijgen de bommenwerpers op van Great Dunmow, een vliegveld in Essex waar squadrons van zowel de Royal Air Force als de United States Air Force thuis zijn. Boven Great Dunmow wordt de formatie gevormd waarin de aanval wordt ondernomen, hetgeen nog niet meevalt door de aanwezige sneeuwwolken.

De luchtvloot steekt de Noordzee over en boven water voegen de Spitfires die de aanval zullen begeleiden zich bij de bommenwerpers.

Het wolkendek begint open te trekken en zo 'n tien kilometer buiten de kust wordt duidelijk dat ze boven Nederland goed zicht kunnen verwachten. Via Roosendaal vliegt men richting Breda. Ten zuiden van die stad begint de aanvliegroute voor de 'bombrun' op de noord-zuidbaan van vliegveld Gilze-Rijen.

Vlak voordat de bommen gelost kunnen worden komen de vliegtuigen terecht in hevig afweergeschut. Het toestel van Thornton wordt geraakt en een van de motoren valt uit. Toch lukt het de piloot om de aanval voort te zetten en het commando 'bommen weg' te geven. De aanval is hevig en succesvol.

De schade is zeer groot. Met name het brandstofdepot bij de Bavelse Poort is bijna totaal vernietigd. Ook treffen de bommen gebouwen en de voor de Duitsers zo belangrijke spoorlijn.

Wegvliegend zet majoor Thornton de voorgeschreven bocht naar links in. Op datzelfde moment wordt een andere bommenwerper in de formatie zwaar getroffen door afweergeschut. Dat toestel kan de bocht niet maken en raakt de Marauder van Thornton, die daardoor onbestuurbaar wordt. Wat er vervolgens precies gebeurt in de laatste minuten van de vlucht van de Crescendo zal wel nooit helemaal duidelijk worden. Pilot Thornton doet er alles aan om zijn toestel in de lucht te houden. Door de schade aan de Marauder heeft hij niet veel meer keuze dan gas terug nemen en zo langzaam mogelijk gaan vliegen. Hij slaagt erin het toestel in de lucht te houden totdat alle andere inzittenden het hebben verlaten. Een poging de Marauder aan de grond te zetten in de polders ten noordwesten van Den Hout gaat mis. Het toestel stort neer met de dood van Majoor Thornton tot gevolg.

Majoor Charles Vernon Thornton gaf zijn leven voor onze vrijheid.

In 1946 werd hij herbegraven op de Amerikaanse begraafplaats in Margraten. En vanaf vandaag zal zijn inzet voor altijd herinnerd worden op deze plek. De plaats, waar zijn B 26 Marauder op 22 februari 1944 neerstortte¹.

Voordat we verder ga met mijn verslag en belevenissen van deze bijzondere dag, vertellen we nog even wat er zoal vooraf is gegaan.

We nemen u graag terug mee naar de wintermaanden van 1943/1944.

De voorgeschiedenis.

Dinsdag, 22 februari 1944.

Het is maart 1974 als een der schrijvers, Leo Klerks, met de Luchtmacht Bergingsdienst naar Den Hout wordt gestuurd voor het bergen van een vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog.

Al snel blijkt ter plaatse dat het gaat om een Martin B26 Marauder bommenwerper die betrokken is geweest bij een aanval op Gilze-Rijen op 22 februari 1944.

Na het klaren van de klus gaan de gegevens van dit vliegtuig in het archief en is het weer snel vergeten.

Klein en vriendelijk ligt het dorp Gilze mooi te zijn in het Brabantse landschap. Rustig en vredig is het er echter niet, want reeds om 07.10 uur klinkt het luchtalarm en angstig kijken de inwoners van het reeds zo zwaar beproefde dorp naar de lucht en stellen zich steeds weer die ene vraag: 'overtrekkers of is het menens?' Om 07.25 uur wordt het luchtalarm echter opgeheven en haalt iedereen weer opgelucht adem. Maar om 10.40 uur klinkt opnieuw het alarm en reeds enkele minuten later verschijnen vanuit het westen enkele groepjes jagers boven het vliegveld, cirkelen even rond en vliegen terug.

En net als de bewoners denken dat het voorbij is komen ze, als zwarte stippen uit het zuidwesten. Het zware afweergeschut aan de Bavelseweg dendert, maar dan gieren de bommen al omlaag. Het begin van een concert van de dood. Het gedreun van ontploffende bommen vermengt zich met het staccato geluid van het uit alle macht vurende afweergeschut. De meeste bommen vallen aan de westzijde van het vliegveld, behalve die van de laatste groep vliegtuigen die over Hulten gaat.

Door het geconcentreerde en goed geplaatste afweervuur wordt een vliegtuig uit de eerste groep geraakt. Alles gaat zo snel dat getuigen en rapporten alleen maar vermelden dat de rechtermotor rookte en dat vijf parachutes zijn gezien. Als een kwartier later alles voorbij is wonden op vier plaatsen hevige branden, waarvan sommige meer dan een uur lang.

Rond 12 uur 's middags doen zich nog twee hevige ontploffingen voor. Later blijkt dat hangars zijn uitgebrand en vliegtuigen vernield. De twee ontploffingen zijn waarschijnlijk afkomstig van twee stuks 1000 kg bommen die gereed lagen om onder een vliegtuig te worden gehangen.

Het vliegtuig dat is neergestort blijkt de Martin B26 41-31644 te zijn met niet minder dan acht man aan boord. Normaal was de Marauder ontworpen voor een crew van vijf man maar bij latere types werden twee extra mitrailleurs ingebouwd, aan de onder zijkant van het vliegtuig, de z.g. 'waist-guns'. Bovendien kon de functie van navigator en/of bommenrichter al dan niet gecombineerd zijn.

Vandaar afhankelijk van het type ook het aantal bemanningsleden. Bij deze 41-31644 dus acht, te weten:

Rang	Voornaam	Achternaam	Functie
Major	Charles V.	Thornton	Pilot.
1st. Lt.	Eugene F.	Anderson	Co Pilot.
Capt.	Theodore	Lehman	Bomb./Nav.
1st. Lt.	Charles R.	Taylor	Bomb/Nav.
T /Sgt.	William B.	Harris	Radio/Gunner.
S/Sgt.	Norman L.	Bell	Engin./Gunner.
S/Sgt.	Samuel I.	Melancon	Tailgunner.
Sgt.	Jasper O.	Stensrud	Tailgunner.

De ware toedracht van dit ongeluk en de gevolgen voor de bemanning ervaren we pas 34 jaar later als we vanuit Amerika niet alleen de Missing Air Crew reports krijgen toegestuurd, maar door een bijzondere omstandigheid ook een gesprek kunnen hebben met twee mensen die het hebben meegemaakt, te weten: Theodore Lehman en Noble Gregory, nu wonend in Amerika respectievelijk als advocaat en ingenieur.

De morgen van die 22e februari lijkt een mooie dag te beloven, de lucht is strak blauw met hier en daar een wit wolkje. Er hangt een lichte grondnevel over het vliegveld Great Dunmow als de bemanningen van het 555ste Bomber Squadron naar de briefing gaan. De routine van elke dag. Zo ook Ted Lehman en Noble Gregory, bemanningsle-

den van resp. de 41-31644 en 41-31685. Lehman: 'Hoe kon ik vermoeden dat het zo zou gaan, alles leek hetzelfde behalve dan onze 'Target', want die lag vandaag in Holland en wel het vliegveld Gilze-Rijen'.

De reden: we waren dat wespennest daar in het zuiden knap beu geworden en wilden er wel eens vanaf om door die lui steeds gestoord te worden bij onze 'job', want die jongens konden knap lastig zijn.

Bovendien was het de wens van Londen om eindelijk ook eens van de regelmatige bomaanvallen af te zijn die veelal van Gilze-Rijen af gevlogen werden.

Dat het geen 'fluitje van een cent' zou worden wisten we ook gezien de te verwachten tegenstand waar we op gewezen werden. Volop zware en lichte Flak rond het veld en jagers erop. Maar we wisten wat er van ons verwacht werd en met goede moed gingen we dan ook naar de kisten. Ik zou vliegen als Bombardier/Navigator en had als piloot Charles Thornton, een man die z'n vak verstond.

Het opstarten gaf geen problemen en als na het oplijnen het 'clearance for take off' van de toren komt gaan de gashandles naar voren en trekken 3840 PK. ons de lucht in.

Na het formeren met de andere groepen gaat het volgens opdracht op 60 graden magnetisch op het doel af. Onderweg is het rustig bij onbeperkt zicht en om \pm 11.00 uur klinkt rustig en vertrouwd de stem van de 'Leader': 'Prepare for bombing, target on 15 miles'. Even later heb ik het doel in de kijker, maar dan barst de hel los. Eerst zijn het rookwolkjes vooruit van de Flak, maar dan zijn ze kennelijk ingeschoten en worden we heen en weer geslingerd door de ontploffingen van de 88 mm die als een scherm op

Charles Thornton

ons afkomen. Onverstoorbaar zitten Thornton en Anderson achter de knuppel en proberen de kist op koers te houden. Nog steeds heb ik het doel goed in de kijker en terwijl ik mijn duim op de afwerpknop houd gebeurt het. Een vreselijke klap schudt het vliegtuig als door een reuzehand, de rechtermotor is geraakt.

Dan is het zover; 'on target' en ik druk op de knop waarna 4000 pound aan bommen naar de aarde vallen. Ik voel het vliegtuig omhoog komen door dit plotselinge gewichtsverlies. De tijd: 11.07 uur.

Als ik daarop naar de rechtermotor kijk, zie ik dat de propeller in vaanstand staat, terwijl er rook wolken onder de beplating uitkomen. We verliezen hoogte als gevolg van 1920 PK minder vermogen maar de kist is onder controle en als er geen brand uitbreekt kunnen we nog een heel eind komen. Onze boordmecano Norman Bell is licht gewond door een flakscherf aan de rechterpols. Terwijl we die verbinden zijn we toch zo'n 1000 ft. aan hoogte kwijt en draaien we tevens van het doelgebied weg.

Dat is ook het moment dat onze copiloot Luitenant Anderson probeert de schade zo goed mogelijk vast te stellen. Het ziet er niet al te slecht uit. Goed, we zijn een motor 'kwijt' maar de prop is 'feathered' en er is geen brand. Met een beetje geluk kunnen we op die ene motor zelfs Engeland nog halen.

Natuurlijk verliezen we wel nogal aan snelheid waardoor we de formatie niet kunnen houden en Thornton vraagt de 'leader' dan ook toestemming deze te verlaten.

Na het 'Go and good luck' draait Thornton het stuurwiel naar links en draait uit. Op dat moment klinkt een vreselijke klap, gevolgd door een scheurend geluid. Het vliegtuig kraakt in al zijn voegen, wij worden bijna uit de riemen geslagen. En terwijl wij nog verstijfd van schrik, niet in staat te reageren, ons afvragen of de wereld is vergaan volgen de ogenblikken waardoor ik mij altijd mijn piloot Charles V. Thornton

zal blijven herinneren. Hij, de kalme koele vakman, die met rustige, ja bijna laconieke stem aan onze tailgunner vraagt waarom hij geen weerstand heeft op zijn voetenstuur.

Hoe anders is de reactie van Melancon die met overslaande stem in de 'mic' brult: 'because your rudder has gone, we must bailout' en zich realiserend dat een B 26 zonder staartroer zijn bijnaam alle eer aan doet een echte 'Widowmaker' te worden klinkt weer die vertrouwde, kalme stem in onze koptelefoons; 'Captain to crew, prepare for bail out and go'.

Het zou de laatste keer zijn dat ik de klank van zijn stem hoorde.

Achter elkaar duiken we de kist uit en nog terwijl we aan de parachutes hangen, raakt de kist in een vrille en slaat in een zee van vuur te pletter op een akker in Den Hout aan de weg naar Geertruidenberg.

Om mij heen kijkend tel ik zes parachutes. Major Charles V. Thornton vindt de dood in de wrakstukken van het vliegtuig.

Later zal ik beseffen dat hij door aan de knuppel te blijven en de kist zo lang mogelijk recht te houden, ons het leven heeft gered.'

Tot zover het relaas van Ted Lehman.

Maar nog steeds blijft de vraag hoe het richtingsroer van de '644' zomaar kon verdwijnen. Het is 2nd. Lt. Noble Gregory, bombardier / navigator op de 41-31685 die het verhaal van Lehman aanvult waardoor de situatie duidelijk wordt.

Ook wij hadden schade aan de rechtermotor en de propeller in vaantand. Daar ik de gecombineerde functie van bombardier/navigator vervulde (wij vlogen in tegenstelling tot Thornton maar met 6 man) was ik na de 'bombrun' uit de neuskoepel naar achter gegaan, wat achteraf mijn geluk is geweest. Op het moment dat mijn piloot Richard Porter eveneens wil melden dat hij de formatie wegens motorschade wenst te verlaten, klonk de stem van Thornton reeds in de koptelefoon

en moest hij dus even wachten met zijn melding. Wij zagen Thornton rechts voor en plm. 500 ft. beneden ons. Na de door hem verkregen toestemming mag hij als eerste gaan en daar hij die 500 ft. lager zit hebben wij van hem geen last. Niets is minder waar. Op het moment dat de kist bijna onder ons zit gebeurt er iets wat ik alleen maar kan verklaren doordat wij in een luchtzak zijn geraakt of in de slipstroom van 'n voorgaande kist zijn terecht gekomen. In elk geval zijn we in luttele ogenblikken ineens zo'n 500 ft. hoogte kwijt en zien we plots de staart van de '644' naast ons. We hebben niet eens meer de tijd voor een waarschuwing, laat staan voor een tegenactie. Met een verschrikkelijke klap boort onze neus zich in het 'rudder' van de '644', dat als door een reuzenhand wordt afgerukt en langs onze kist naar achteren vliegt, daarbij meteen ons stabilo beschadigend. Nog zie ik de verschrikte uitdrukking op het gezicht van de man in de staartkoepel voor ons. Gelukkig wordt die niet geraakt. Bij ons is echter tevens de gehele neus verdwenen en een snerpend koude wind komt via dat grote gat naar binnen.

Inmiddels zijn natuurlijk ook wij de formatie kwijt en wordt het voor ons wel duidelijk dat wij de thuishaven niet zullen halen. Even later horen we dan ook inderdaad de stem van de gezagvoerder in de koptelefoon met; 'Our position is near Dubbeldam, prepare for bail out and go'. Weinige seconden later duiken we als zes kleine poppetjes naar beneden. Als ik even later aan mijn parachute hang tel ik tot mijn geruststelling vijf helderwitte koepels. Wij zijn er allemaal uit. Ondanks het feit dat ik er toch op zo'n 10.000 ft. (3000 m.) hoogte ben uit gegaan is de klap van de landing er eerder dan ik verwachtte.

Dan is het zaak om weg te komen.'

Tot zover dus ook het verhaal van de 41-31685 wiens complete bemanning bestond uit:

Rang	Voornaam	Achternaam	Functie
1st. Lt.	Richard S.	Porter	Pilot
2nd. Lt.	Noble K.	Gregory	Bomb./Nav.
S/Sgt.	Edward J.	Morrissey	Eng./Gun.
2nd. Lt.	William A.	Bailey	Bomb./Nav.
S/Sgt.	John T.	Doyle	Radio/Gunn.
S/Sgt.	Fred C.	Suden	Tail-gunner.

Zoals reeds vermeld stond voor de bemanningen van beide vliegtuigen maar een ding voorop: zolang mogelijk uit handen van de Duitsers blijven om zo snel mogelijk te kunnen terugkeren naar Engeland.

Wij weten nu dat van de in totaal 14 bemanningsleden er zeker 6 via Zwitserland naar Engeland zijn ontkomen. Het is met name de Brabantse pilotenhelper Leo Kuijsten uit Sprang-Capelle die hier een groot aandeel in heeft gehad.

Als de aanval voorbij is kan op Gilze-Rijen de rekening worden opgemaakt. Volgens het Interpretation Report No. 1034 namen aan de aanval 66 vliegtuigen van de 386 Bomber Group deel en werden in drie minuten tijd, tussen 11.05 uur en 11.08 uur, niet minder dan 1244 bommen afgeworpen waarvan 317 stuks 250 Lbs en 927 stuks van 100 Lbs.

De schade op het vliegveld is zeer groot te noemen. Met name het brandstofdepot bij de Bavelse Poort is praktisch uitgeschakeld. Volgens het Duitse rapport is hier 10.000 liter benzine verbrand. Bovendien zijn twee tankwagens met elk 20.000 liter benzine getroffen en in vlammen opgegaan. Een Do 217 van KG 2 en een buitgemaakte Franse Leo bommenwerper worden eveneens een prooi van het vuur.

Helaas is er ook schade in de burgersector. Doordat een groep vliegtuigen de oostkant van het veld onderhanden wilde nemen ontstond

wederom de nodige schade in Hulten. Vijf boerderijen en drie woonhuizen worden licht tot zwaar beschadigd.

Ook al neemt het grove geweld van dit bombardement het merendeel van de gedachten in beslag, er gebeurden op deze 22^e nog twee opmerkelijke zaken op kleinere schaal; dingen die aangeven dat het in elk geval met de hegemonie in de lucht voor de Duitsers verleden tijd is. Het is kort na de middag als een Duitse Messerschmitt Me 109 jager van 8/JGI boven het vliegveld plotseling door zijn eigen lichte afweergeschut onder vuur wordt genomen. De hierop volgende onvriendelijke woorden van de vlieger zullen nog niet koud zijn geweest als hij ook nog eens wordt aangepakt door twee Thunderbolts die uit de hoogte op hem neerduiken en hem onder vuur nemen.

Bij Moergestel slaat hij te pletter; de piloot Kratz sneuvelt. Duidelijk is wel dat de mannen bij het afweergeschut, mede door de constante aanvallen behoorlijk onder druk staan, terwijl de Engelse jagers ook al weinig respect tonen voor zowel Flak als Duitse vliegtuigen.

In de middag om 16.00 uur volgt een staaltje minachting zoals weinig is vertoond. Laag over de Rijksbossen, op zo'n 30 meter, nadert met zeer lage snelheid een enorme B 17 'Vliegend Fort'. Ondanks het feit dat het zelf al niet meer over zijn volle vliegvermogen kan beschikken, de linker buitenmotor is defect, neemt hij op zijn dooie gemak een landende Me 109 onder vuur. En terwijl het lichte geschut hem nog enkele salvo's nazendt zet de B 17 onverstoord zijn reis voort.

En met de radioberichten op de BBC, dat de 9th Air Force vandaag op Gilze-Rijen is bezig geweest, loopt een enerverende februari dag op zijn einde².

Onthulling van een monument voor omgekomen vliegenier op 22 februari 2014.

Als er een grote groep genodigden zich rond de klok van 11.00 uur zich in de hal van het Rabobank kantoor (Distributieweg 15) op het

industrieterrein Weststad III in Oosterhout hebben verzameld wordt er met het officiële gedeelte van de bijeenkomst begonnen.

Naast diverse personen uit de militaire wereld waren er ook enkele familieleden van de omgekomen vliegenier majoor Charles Thorston aanwezig.

Na het welkomstwoord van Cees Joosen, die samen met Jan Jolie en Jos van Alphen de 'Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout' vormt, begint men met een aantal toespraken.

Van al de sprekers werd de Engelse teksten naar het Nederlands vertaald door een tolk en omgekeerd.

We waren in de gelukkige omstandigheid dat de toespraak van burgemeester Stefan Huisman van Oosterhout, ons beschikbaar werd gesteld.

Na dit officiële gedeelte ging het gezelschap naar de locatie waar ruim 70 jaar geleden het vliegtuig was neergestort. Hier zou ook het monument, dat beeldend kunstenaar Joep Struyk uit Den Hout had ontworpen en vervaardigd, onthuld gaan worden.

Na een korte wandeling kwamen we aan op de locatie van het monument. Hier stond inmiddels al een erehaag opgesteld bestaande, uit leden van de Bravo Compagnie 30 Bataljon Nationale Reserve, de Reconnectgroep Generaal Maczekmuseum Breda. Leden van de fanfare Amicia uit Den Hout speelde diverse toepasselijke muziekwerken. Ook hier werden enkele toespraken gehouden.

Terwijl dit op de grond allemaal speelde, verscheen oud collega en piloot Hans Beerens uit Den Hout met zijn vliegtuig boven de locatie. Hij vloog een zogenaamde 'missing man-formatie' dat wordt door vliegtuigen uitgevoerd als saluut en waar dan een toestel afzwenkt uit

een formatie. Dit als onderdeel van een flypast ter gelegenheid van een begrafenis of herdenking van een piloot.

Vrijdag 21 februari 2014 had er al een bijzondere gebeurtenis plaatsgevonden. Namelijk de nicht van Charles Thornton kreeg een dag voor de onthulling van het monument een bijzonder cadeau.

Ze ontving een kruisje gemaakt van het plexiglas van de cockpit van het neergestorte vliegtuig. Jos van Alphen vond het glas toen hij als jochie van twaalf de velden afstruinde. Hij maakte het kruisje zelf.

In totaal had Jos het kruisje zeventig jaar in bezit. Die vrijdag gaf hij het aan Ann Berry Thornton. 'Het is iets wat ik altijd zal koesteren.' Ann Berry Thornton, de nicht van Charles Thornton was erg ontroerd door de ceremonie voor haar oom. 'De manier waarop jullie Nederlanders het verleden herinneren is erg bijzonder.'

De leden van de 'Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout' kreeg uit handen van Mevr. Thornton

een bijzonder cadeau. Het was namelijk de Amerikaanse vlag die in 1946 over de doodskest van de majoor, die bij zijn herbegravenis, was gelegd. Hij was al die tijd in bezit van de familie maar blijft nu voortaan in Oosterhout. 3 en 4]

De onthulling op 22 februari 2014 van het monument.

Van links naar rechts op de voorgrond: Cees Joosen, Jan Jolie en Jos van Alphen ('Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout'), Burgemeester Stefan Huisman van de Gemeente Oosterhout, Mevr. An Thorton, Comander kolonel John McDevitt (air force attaché van de Amerikaanse ambassade) en de schoolkinderen Esmee, Freek, Niek en Bart van een basisschool uit Den Hout

Verslag van de eigen belevenissen van Bert Willemen tijdens de onthulling van het monument op 22 februari 2014.

Advisering/ correctie Jan Jolie van de 'Werkgroep Luchtoorlog Oosterhout 1940-1945 van de Erfgoedstichting Den Hout'

-
- ¹ Toespraak van Burgemeester Huisman van Oosterhout bij de onthulling van het monument voor Majoor Charles Vernon Thornston op zaterdag 22 februari 2014. In deze tekst van de toespraak werden ook diverse persoonlijke zaken weergegeven van de omgekomen piloot, <http://>
- ² Tekst afkomstig uit 'Vijf jaar Luchtfront' uitgave van Heemkring Molenheide in deel 4, blz. 26 t/m 33.

Oosterhoutse jongens in dienst van het leger van Napoleon

Wat vooraf ging

Voor de gegevens van mijn vorige drie artikelen over de lichteningen 1808, 1809 en 1810¹ ben ik uitgegaan van de gegevens die te vinden zijn in het 'Regionaal Archief Tilburg.

In enkele gevallen werd ook al het regiment vermeldt waarin de betreffende persoon was terecht gekomen.

In het archieven van het Franse ministerie van defensie, wat digitaal toegankelijk² is, zijn de gegevens over de diverse regimenten te vinden. In dit artikel wordt aandacht besteed aan die regimenten waarin Oosterhouters van bovengenoemde drie lichteningen gediend hebben.

Bij mijn onderzoek ben ik, wat de gegevens van de soldaten betreft verschillen tegen gekomen, met betrekking tot de woonplaats. Deze heb ik ook in mijn overzicht opgenomen.

De militairen waarvoor dit teken staat komen voor op de lijst van 23 augustus 1814 met de opmerking 'nog niet terug³' en waar tot nu toe nog geen verdere gegevens zijn gevonden.

De legeronderdelen van Napoleon

Het archief is te vinden in het kasteel van Vincennes nabij Parijs. Van het leger van Napoleon zijn de gegevens vanaf 1802 tot 1815 op de website te vinden. Het beslaat 1191 registers en dit is 38% van de totale legers van Napoleon.

Het grootste deel wordt gevormd door 156 regimenten d'infanterie de ligne (infanterie in lijn).

Daarnaast zijn er nog 78 andere legeronderdelen zoals:

- compagnies d'artillerie des tirailleurs de la garde. Bestaande uit artillerie à cheval en artillerie à pied
- Regiments du train d'artillerie de la garde

- Régiments de fuseliers chasseurs de la garde
- Régiments de voltigeurs de la garde
 - Régiments de flanqueurs chasseurs de la garde
 - Régiments d'éclaireurs de la garde
 - Régiments de chasseurs à pied de la garde
 - Régiments de chasseurs à cheval de la garde
 - Régiments de chevaux-légers lanciers
 - Régiments de grenadiers à pied de la garde
 - Régiments de grenadiers à cheval de la garde
 - Régiments des gardes d'Honneur
 - Diverse regimenten, compagnieën en bataljons voor de bevoorrading, administratie en Land gebonden legereenheden (b.v. chasseurs 'd ile d'Elbe)

3e regiment de grenadiers à pied de la garde⁴

Dit regiment heeft vanaf oktober 1810 tot en met april 1812 bestaan en is in 1813 ontbonden. In 1815 is het regiment opnieuw opgericht. Het regiment is samengesteld uit een gedeelte van het 2e regiment grenadiers à pied en het voormalige koninklijk Hollands regiment. In 1811 is de naam veranderd in 3e regiment de grenadiers à pied de la garde.

In dit regiment staan twee uit Oosterhout afkomstige militairen ingeschreven, met stamkaartnummer⁵:

- 1347 Christoffel Vermeulen

- 1666 Johannes Gerardus Bosson
- 1690 Abraham Martin de Bosson

Christoffel Vermeulen. In de stamkaart van Christoffel wordt de naam van zijn stiefmoeder vermeld.

In de tijd van zijn dienstneming als vrijwilliger woonde hij in Den Haag.

- 23 augustus 1808 ingedeeld bij het 6e regiment d'infanterie de ligne
- 19 juni 1809 over geplaatst naar de grenadiers van la garde royal Hollandaise. Deze Koninklijke Hollandse garde was op verzoek van Napoleon door zijn broer Lodewijk Napoleon geformeerd.
- 1 oktober 1810 ingelijfd bij het 2e regiment grenadiers à pied de la garde Imperiale.
- 17 november 1812 gevangen genomen bij de veldslag van Krasnoy (Rusland). Hierover later meer.

Johannes Gerardus Bosson geboren in Oosterhout woonde ten tijde van dienstneming als vrijwilliger in Woudrichem. 27 februari 1809 komt hij in het korps.

- 1 oktober 1810 ingelijfd bij het 2e regiment grenadiers à pied de la garde Imperiale voor de opleiding tot onderluitenant.
- 16 november 1810 als lancier over geplaatst naar het 2e regiment du cheval-légere (lichte cavalerie).

Abraham Martin de Bosson is gelijk met zijn broer als vrijwilliger bij het regiment gekomen. Hij is op 25 augustus 1782 in Oosterhout geboren en niet op 24 maart 1785 zoals op zijn stamkaart vermeld staat.

**Grenadier à pied (voetvolk)
3e regiment Hollandaise**

- 27 februari 1809 komt hij in het korps
- 1 oktober 1810 ingelijfd bij het 2e regiment grenadiers à pied de la garde Imperiale voor de opleiding tot onderluitenant.
- 16 april 1811 afgekeurd.

Veldslagen en gevechten

1812: Krasnoe (Rus), Berezina (rivier in Rusland), Vilnius (LT), en Kaunas (LT)

1813: Neumarck (nu een streek in Polen), Dresden en Leipzig (D)

Gevechten in de buurt van Krasnoi 15 november 1812

Christian Wilh. Faber du Faur

8e régiment d'infanterie de ligne, jaar XI (1802)-1815⁶

1776: geformeerd uit het 1e en 3e bataljon onder de naam 'regiment de Champagne'.

1802: 8e Regiment d'infanterie de Ligne.

1814: veranderde de naam in 8e regiment d'infanterie de ligne, genoemd regiment de Condé.

1815: ontbonden.

In dit regiment staat, met stamkaartnummer 7876, Adriaan van Besouw ingeschreven. Hij is op 31 mei 1811 bij het 5e bataljon 1e compagnie als fuselier ingedeeld. Volgens hetzelfde document is hij op 25 december 1811 overgeplaatst naar het 10e bataljon bevoorrading⁷.

Als geboorte- en woonplaats staat Tilburg vermeld. Dat is juist, hij en zijn broer zijn beiden daar geboren.

Zijn ouders zijn later naar Oosterhout verhuisd waar zijn vader in 1800 is overleden⁸.

Op een lijst van vermiste militairen in 'de Brabantse leeuw' staat hij als vermist vermeld bij het 8^e regiment de ligne⁹. Waar hij vermist is geraakt is niet helemaal duidelijk omdat het regiment vanaf 1811 zowel in Spanje als Duitsland (Dresden 1813) heeft gevochten.¹⁰

14e regiment d'infanterie de ligne¹¹

1776: Samengesteld uit het 1^e en 3^e bataljon van het regiment 'de Bourbonnais'.

1791: 14e Regiment d'infanterie

1793: 14e demi-brigade de bataille samengesteld uit 2^e bataljon, 7^e regiment d'infanterie, 1^e en 2^e bataljon vrijwilligers uit 'du Gard'.

1796: 14e demi-brigade d'infanterie de Ligne ontstaan uit de 29^e demi-brigade de Bataille, 1^e bataljon, 15^e regiment d'infanterie, 4^e bataljon 'Vol de la Sarhte' en 14^e bataljon 'Vol des Federes'. Demi-brigade de la Seine-Inferieure (9^e bataljon 'Vol de la Seine-Inferieure', 10^e bataljon 'Vol du Calvados' en 10^e bataljon 'Vol du Pas-de-Calais').

1803: 14^e Regiment d'infanterie de Ligne

In dit regiment staan vijf uit Oosterhout afkomstige militairen ingeschreven, met stamkaartnummer¹²:

11498: Petrus van Opstal; ingeloot in 1810 met nummer 52.

11500: Wilhelmus van Rijthoven; ingeloot in 1810 met nummer 60.

11533: Wilhelmus van Gils

11778: Petrus Emmen; ingeloot in 1810 met nummer 72.

11789: Henricus van Tilburg

Petrus van Opstal geboren in Gilze en wonende in Ginneken stond toch op de inschrijvings- en lotingslijst van Oosterhout.

- 19 maart 1813 aangekomen in het korps.
- 21 maart 1813 overgeplaatst naar het 8e regiment 'cheval-légere' (lichte cavalerie).

Wilhelmus van Rijthoven.

- 19 maart 1813 aangekomen in het korps.
- 21 maart 1813 overgeplaatst naar het 8e regiment 'cheval-légere' (lichte cavalerie).
- 27 september 1863 overleden te Oosterhout¹³.

Wilhelmus van Gils geboren te Oosterhout 16 juni 17179.

- 5 april 1813 bij het korps gekomen als remplaçant van Leonardus van Dis uit Fijnaart, ingeloot in 1810 te Zevenbergen met nummer 52.
- 11 mei 1813 overleden aan koorts in het hospitaal van Mainz, Duitsland.
- 1 augustus 1813 bericht van overlijden door gegeven aan de prefect van het departement van 'de Twee Netten' te Antwerpen.

Petrus Emmen.

- 28 april 1813 aangekomen bij het korps.
- 18 juli 1813 overgeplaatst naar het 63^e regiment d'infanterie de ligne; stamkaartnummer 12652.

Henricus van Tilborg geboren in Oosterhout, 5 mei 1780.

- 3 mei 1813 in dienst gekomen als remplaçant voor Christiaan de Jong, ingeloot in 1810 met no 68.
- 22 januari 1814 overleden aan koorts in het hospitaal van Sedan, Frankrijk.
- 17 maart 1815 uittreksel van zijn overlijden verzonden naar de gemeente Oosterhout.

Veldslagen en gevechten:

1810: Astorga (ES).

1811: Tortosa (ES) en Tarragona (ES).

1813: Biar (ES), Castalla (ES) en Ordal (ES).

1813: Lützen (D), Bautzen (D), Dresden (D) en Wachau (D).

Slag om Dresden, Livrei, 26 augustus 1813

door Antoine Charles Horace Vernet en Jacques François Swebach

50^e regiment d'infanterie de ligne¹⁴

1651 regiment de Vendome.

1791: 50^e Regiment d'infanterie

1793: 50^e demi-brigade de bataille (samengesteld uit het 2^e bataljon 25^e regiment d'infanterie).

1796: 50^e demi-brigade d'infanterie de Ligne (samengesteld uit 25^e demi-brigade de bataille, 194^e regiment de bataille, 2^e bataljon 204^e demi-brigade de bataille).

1803: 50^e Regiment d'infanterie de Ligne

In dit regiment staan vier uit Oosterhout afkomstige militairen ingeschreven, met stamkaartnummer¹⁵:

7702: Arnold Jacobs; ingeloot in 1808 met nummer 1.

7703: Cornelis Rasenberg; ingeloot in 1808 met nummer 3

7705: Adriaan van Gool; ingeloot in 1808 met nummer 7.

7731: Antoine de Bock

Arnold Jacobs

- 10 mei 1811 aangekomen in het korps, 5 bataljon 4^e compagnie.
- 11 maart 1812 overleden aan koorts in het hospitaal van Pamplona, Spanje
- bericht van overlijden door gegeven aan de prefect van het departement van 'de Twee Neten' te Antwerpen¹⁶.

Cornelis Rasenberg

- 10 mei 1811 aangekomen in het korps, 5^e bataljon, 4^e compagnie.
 - 14 mei 1812 gedood tijdens gevechten bij Torquemada, Spanje
- Cornelis Rasenberg is niet geboren in Oosterhout maar in Terheijden. Als moeder staat Adriana van Oosterhout vermeld terwijl in de DTB van Terheijden Adriana van Fessem wordt genoemd¹⁷.

Adriaan van Gool

- 10 mei 1811 aangekomen in het korps, 8^e bataljon, 2^e compagnie.
- 15 november 1811 afgekeurd op voorwaarde dat hij vervangen is.
- 28 februari 1833 overleden te Oosterhout¹⁸.

Antonius de Bock

- 10 mei 1811 aangekomen in het korps, 5^e bataljon, 3^e compagnie; 1^e bataljon, 4^e compagnie, als remplaçant van Adriaan van der Made.

Antonius de Bock is in Terheijden geboren op 22 juli 1787. Adriaan van der Made heb ik nog niet gevonden.

Veldslagen en gevechten

1811: Redhina, Casal-Novo (ES), Foz-do-Arouce (ES).

1812: Salamanca (ES).

1813: Nivelle (FR) en Bayonne (FR).

1813: Lützen (D), Bautzen (D), Leipzig (D), en Hanau (D).

1814: Gue-a-Tresmes (FR) en Fere-Champenois (FR).

1815: Ligny (B) en Wavre (B).

Veldslag nabij de Nivelle rivier (Baskenland) 10 november 1813

Gravure W. Heath en James Jenkins

124^e regiment d'infanterie de ligne¹⁹

1795: samengesteld uit het 2^e bataljon 62^e regiment d'Infanterie, 2^e bataljon, vrijwilligers uit de Vogezen, 4^e bataljon vrijwilligers uit de 'Haute-Rhin'.

1796: ontbonden, manschappen ondergebracht bij het 94^e demi-brigade d 'infanterie de Ligne

1810: 124e Regiment d 'infanterie de Ligne. Samengesteld uit het 3^e Hollandse infanterie regiment en het 1^e bataljon van het 7^e Hollandse infanterie regiment.

1814: ontbonden

In dit regiment staan vijf uit Oosterhout afkomstige militairen ingeschreven, met stamkaartnummer²⁰:

3741: Johannes Henricus Ploeg

3745: Petrus de Leeuw; ingeloot in 1810 met nummer 5.

3749: Bernard van Helvert; ingeloot in 1810 met nummer 17.

3759: Godefridus van Meel; ingeloot in 1810 met nummer 25.

3765: Hendrik Stillekens; ingeloot in 1810 met nummer 9.

Johannes Henricus ploeg geboren in Oosterhout 25 februari 1787, remplaçant voor iemand uit Oudenbosch, ingeloot in 1810 met nummer 35.

- 12 maart 1812 aangekomen in het korps, fuselier, 5^e bataljon 1^e compagnie, later 2^e bataljon 3^e compagnie'
- 1 april 1813 bevordert tot korporaal
- 1 mei 1813 bevordering tot sergeant
- ? 1813 gedeserteerd
- 27 augustus 1822 uitgeschreven wegens afwezigheid
- 28 april 1824

Petrus de Leeuw.

- 12 maart 1812 aangekomen in het korps, fuselier 5^e bataljon 2^e compagnie.
- 21 maart 1812 grenadier 4^e bataljon grenadiers.
- ? 1813 gedeserteerd
- 7 juni 1813 overleden in het hospitaal van Stettin, Polen. Oorzaak onbekend²¹.

Bernard van Helvert

- 12 maart 1812 aangekomen in het korps, fuselier 5^e bataljon 2^e compagnie.

Fuselier in uniform
model 1812

(John R. Elting, Napoleonic uniforms
Bibliotheek Legermuseum exemplaar-
nummer: 000060060

- 21 maart 1812 grenadier 4^e bataljon grenadiers.
- ? 1813 gedeserteerd

Godefridus van Meel.

- 12 maart 1812 aangekomen in het korps, fuselier 5^e bataljon 3^e compagnie, daarna 4^e bataljon 3^e compagnie.
- ? 1813 gedeserteerd
- 29 maart 1845 overleden te Oosterhout²².

Hendrik Stillekens

- 12 maart 1812 aangekomen in het korps, fuselier 5^e bataljon 3^e compagnie, daarna 4^e bataljon 3^e compagnie.
- ? 1813 gedeserteerd.
- 27 december 1823 aantekening van afwezigheid

Veldslagen en gevechten

1812: Deweltowo, Oboiartzina, Polotsk, Moskou, Tchaniski, Borisow, Berezina (Rus), and Kaunas (Lt).

1813: Lutzen (D), Bautzen (D), Stettin (PL), en Wittenberg (D).

1814: Wesel (D)

De Slag bij Lützen, 2 mei 1813

Louis Francois

148e Regiment d 'infanterie de Ligne²³

1793: 148e Demi-Brigade de Bataille samengesteld uit het 2^e bataljon 80^e regiment d'infanterie, 7^e en 11^e bataljon vrijwilligers uit de Gironde.

1797: Ontbonden en manschappen opgenomen in de 34^e Demi-Brigade d 'infanterie de Ligne

1813: 148e Regiment d 'infanterie de Ligne samengesteld uit de 72^e, 73^e, 74^e en 75^e Cohortes van de Nationale garde.

1813: Ontbonden.

In dit regiment staan zeventien uit Oosterhout afkomstige militairen ingeschreven, met stamkaartnummer²⁴:

1137: Wijnand van der Vloed; ingeloot in 1809 met nummer 6.

1139: Gijsbert Grenu; ingeloot in 1808 met nummer 35.

1159: Cornelis Severijns; ingeloot in 1809 met nummer 10

1162: Marcel Verhoeven; ingeloot in 1810 met nummer 41.

1164: Willem Krols; ingeloot in 1809 met nummer 11.

1173: Petrus Zeeuws; ingeloot in 1809 met nummer 12.

1176: Willem Akkermans; ingeloot in 1808 met nummer 21.

1177: Dingeman van der Veecken; ingeloot in 1809 met nummer 18.

1185: André Vermeulen; ingeloot in 1808 met nummer 20.

1186: Willem Brouwers; ingeloot in 1810 met nummer 43 .

1204: Michel van Ham; ingeloot in 1810 met nummer 36.

1216: Adriaan de Jong; ingeloot in 1810 met nummer 39.

1227: Johannes van Tilbourg; ingeloot in 1810 met nummer 37

1229: Michel van Ham; ingeloot in 1808 met nummer 18.

1390: Jan van Dorst; ingeloot in 1810 met nummer 35.

1409: Petrus Stallen; ingeloot in 1810 met nummer 38.

1482: Gerardus Ant. Van Loon; ingeloot in 1808 met nummer 17.

Wijnand van der Vloed.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Gijsbert Grenu.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Cornelis Severijns.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Marcel Verhoeven.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Willem Krols.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.
- 20 april 1822 verklaring van vermissing afgegeven.

Petrus Zeeuws.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Willem Akkermans.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75e cohorte nationale garde in het korps.
- 24 juni 1813 gedeserteerd.
- 25-09-1861 overleden te Oosterhout²⁵.

Dingeman van der Veecken.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

André Vermeulen.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.
- 26-10-1832 overleden te Klundert²⁶.

Willem Brouwers.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Michel van Ham^{opm.}.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Adriaan de Jong.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.
- 07-12-1875 Overleden te Oosterhout²⁷.

Johannes van Tilbourg.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 11 mei 1813 overleden in het militair hospitaal te Brussel

Michel van Ham^{opm.}.

- 29 april 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Jan van Dorst.

- 4 mei 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 14 januari 1813 overleden in het militair hospitaal te Mechelen.

Petrus Stallen.

- 4 mei 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Gerardus Ant. Van Loon.

- 17 mei 1812 komt vanuit de 75^e cohorte nationale garde in het korps.
- 25 augustus 1813 gevangen genomen te Lowenberg.

Opmerking:

- 13 april 1813 overleden in het militair hospitaal van Breda Michel van Ham fuselier in het 148^e regiment d'infanterie de ligne 5^e bataljon 3^e regiment²⁸. In de twee is niet te achterhalen welke Michel van Ham bedoeld wordt.

Veldslagen en gevechten

1813: Lowenberg (PL), Bober (rivier in Polen) en Goldberg (D).

¹ Zie respectievelijk de ledenbladen 2014 nummer 4 en 2015 nummer 1 en 2 van heemkundekring 'de Heerlijkheid Oosterhout'.

² www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne

³ Regionaal Archief Tilburg; toegang 2001, inventarisnummer 1280, Lijst van personen die voor de lichte 1808-1813 hebben geloot met aantekening omtrent hun staat op 23 augustus 1813.

⁴ www.Tony Broughton Fins, The Garde Imperiale and its Commanders during the Period 1804 – 1815, 3e regiment de grenadiers à pied de la garde

-
- ⁵ www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 3e regiment de grenadiers à pied, SHD/GR 20 YC 11X.
- ⁶ [www.Tony Broughton Fins](http://www.TonyBroughtonFins), French infantry regiments part I-the Napoleon series, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne.
- ⁷ www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne, SHD/GR 21 YC 072X.
- ⁸ Regionaal Archief Tilburg; Alfabethische index op de lijst van overledenen voor zielemissen (Rooms Katholiek 1775-1804).
- ⁹ J. van Gils; Brabantse Leeuw, Vermiste Noordbrabanders die dienden in de legers van Napoleon, jaargang 38 pag. 89.
- ¹⁰ [www.Tony Broughton Fins](http://www.TonyBroughtonFins), French infantry regiments part I-the Napoleon series, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne.
- ¹¹ [www.Tony Broughton Fins](http://www.TonyBroughtonFins), French infantry regiments part II-the Napoleon series, 14e Regiment d'Infanterie de Ligne.
- ¹² www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne, SHD/GR 21 YC 0128X.
- ¹³ Regionaal archief Tilburg; O'hout BS Overl. 1863, akte 121
- ¹⁴ [www.Tony Broughton Fins](http://www.TonyBroughtonFins), French infantry regiments part V-the Napoleon series, 50e Regiment d'Infanterie de Ligne.
- ¹⁵ www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne, SHD/GR 21 YC 0420X.
- ¹⁶ Rijksarchief Antwerpen, overlijdens nummer 132/10.
- ¹⁷ Regionaal archief Tilburg; Doop-, trouw- en begraafboeken van Terheijden, 1602-1810, inventarisnummer 08, pagina 125.
- ¹⁸ Regionaal archief Tilburg; O'hout BS Overl. 1833, akte 39.
- ¹⁹ [www.Tony Broughton Fins](http://www.TonyBroughtonFins), French infantry regiments part XIII-the Napoleon series, 124e Regiment d'Infanterie de Ligne.
- ²⁰ www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne, SHD/GR 21 YC 0872X.

²¹ Rijksarchief Antwerpen, overlijdens nummer 108/61

²² Regionaal archief Tilburg; O'hout BS Overl. 1845, akte 51.

²³ www.Tony Broughton Fins, French infantry regiments part XV-the Napoleon series, 148e Regiment d'Infanterie de Ligne.

²⁴ www.memoiresdeshommes parcours individuelles registres matricules de la garde impériale et de l'infanterie de ligne, 8e Regiment d'Infanterie de Ligne, SHD/GR 21 YC 0944X.

²⁵ Regionaal archief Tilburg; O'hout BS Overl. 1861 akte, 165

²⁶ Regionaal Archief West-Brabant; Klundert BS overl. 1832, akte 36.

²⁷ Regionaal archief Tilburg; O'hout BS Overl. 1875, akte 232.

²⁸ Rijksarchief Antwerpen, overlijdens nummer 108/61 101/57; Stadsarchief Breda, BS overl. 1813, akte 127.

Napoleon in de slag bij Bautzen 20 en 21 mei 1813

De Dikke Marie

Verhalen uit de nalatenschap van Stan Bol

Suiker, gedestilleerd, tabak, sigaren, sigaretten, vloeitjes, kauwgom, koffie, wol, katoen, dameskousen, handschoenen, heren boven- en onderkleding, dames boven- en onderkleding, koeien, kalveren, biggen, tapijten, jachtpatronen, deurmatten, horloges, koffers, radiotoestellen, schoenen, elastiek, zeep, waspoeder, fietsen, motorfietsen, kinderwagens, binnen- en buitenbanden.

Alles wat los en vast zat en waar iets op te verdienen viel werd na WOII in de grensstreek tussen Nederland en België gesmokkeld. Bedoeld om de moeilijke levensomstandigheden in de grensstreek iets te vergemakkelijken en was de smokkel nog kleinschalig en vriendelijk.

Dit veranderde dramatisch toen boter het meest winstgevendste smokkelproduct in de geschiedenis werd.

In de grensstreek ontspoon zich een nietsontziend gevecht tussen douane en smokkelaars. Een strijd die gevoerd werd met pantserwagens, kraaienpoten, wapens en wilde achtervolgingen.

Ondanks het geweld wordt de botersmokkel beschouwd als de meest romantische misdaad uit de Nederlandse geschiedenis¹.

Oosterhout kende in die tijd ook zijn smokkelaars die het nodige bij wilden verdienen.

Dikke Marie, een bijnaam van een Oosterhoutse inwonster, dreef overdag een handeltje in textiel, maar in de nacht was ze, met haar compagnons, actief als smokkelaarster en wel op een bijzondere manier.

De douane probeerde gericht op de banden te schieten en om nu te voorkomen dat de smokkelauto van Dikke Marie beschoten werd ging zij, als men de grens met België overstak, voor op de motorkap zitten, zich vasthoudend aan vooraf geprepareerde handgrepen, zodat

de douane niet durfde te schieten omdat men bang was Dikke Marie te raken.

De bestuurder van de auto moest wel half uit het zijraampje hangen omdat Dikke Marie het zicht belemmerde.

Ondertussen strooide haar compagnons kraaienpoten over de weg uit en als de douaniers waren afgeschud kon Dikke Marie in de auto plaats nemen en ging men vol gas verder.

En zo hebben Oosterhoutse smokkelaars met succes, dank zij Dikke Marie, een inkomen erbij verdient.

In die tijd werd dat ook niet als iets crimineels beschouwd en men had er wel bewondering voor.

Bron: familieoverlevering.

Kraaienpoot

¹ Andere tijden Hein Hoffman

Douanier in een in beslaggenomen smokkelauto

Colofon

Heemkundekringen hebben als doel het bevorderen van de belangstelling voor en de kennis van eigen volk en streek, volksgebruiken en de natuur, evenals het stimuleren van het behoud van historische waarden.

De heemkundekring 'De Heerlijkheid Oosterhout' houdt zich bezig met de geschiedenis van Oosterhout en haar kerkdorpen in de breedste zin van het woord. De activiteiten bestaan onder andere uit het verzamelen en vastleggen van historisch materiaal in beeld en op schrift en het presenteren door middel van publicaties, lezingen, tentoonstellingen enz.

Mocht u in het bezit zijn van historisch materiaal over Oosterhout en zijn kerkdorpen, dan willen wij dat graag lenen om te kopiëren of in te scannen, zodat het toegankelijk wordt voor de grote groep van belangstellenden en bewaard wordt voor het nageslacht. Natuurlijk zeggen wij ook geen nee als u het aan ons wilt schenken.

Bestuur:

Voorzitter:	vacant
Secretaris:	vacant
Penningmeester:	Toon Schapendonk
Overige bestuursleden:	Simon Burggraaf Ad van Groesen Martin van Halderen Frans Timmermans
<u>Ereleden:</u>	Jan Broeders Cor Huijben

Secretariaat:

<u>Bezoekadres:</u>	e-mail op afspraak) Huis voor Erfgoed (achterom Trefpunt Heemkunde Zandheuvel 51 4901 HT Oosterhout tel. 0162 856133
<u>Website:</u>	www.heemkundeoosterhout.nl

E-mail: info@heemkundeoosterhout.nl

Lidmaatschap:

Leden betalen een contributie van € 25,00 per kalenderjaar.

Inwonende gezinsleden betalen een contributie van € 10,00 per kalenderjaar. Per adres wordt slechts één exemplaar van het ledenblad bezorgd/verstuurd.

Het banknummer van Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout is: NL 71 RA-BO 0126 3462 24

Aan- en afmeldingen van het lidmaatschap schriftelijk bij het secretariaat.

Het lidmaatschap eindigt na schriftelijke opzegging op 31 december daarop volgend.

Abonnees:

Het is voor personen en instellingen mogelijk een abonnement op het ledenblad te nemen (zonder lidmaatschap). De kosten hiervan bedragen €20,00 per jaar (vier edities). Voor buitenlandse abonnees wordt dit bedrag verhoogd met de verzendkosten.

Redactie ledenblad: Piet van Beek

E-mail: medblad.hko@gmail.com

Adverteerders:

Zij, die zich bereid hebben verklaard gedurende tenminste een kalenderjaar (vier edities) een advertentie te plaatsen in het ledenblad.

Voor mogelijkheden en kosten kunt u contact opnemen met de redactie of met het secretariaat.